

Vilniaus universitetas
Medicinos fakultetas

STUDENTŲ MOKSLINĖS VEIKLOS TINKLO LXXVI KONFERENCIJA

Vilnius, 2024 m. gegužės 13–17 d.

PRANEŠIMŲ TEZĖS

Leidinį sudarė

VU MF Mokslo ir inovacijų skyriaus

inovacijų specialistas Kristijonas PUTEIKIS ir

administratorė Rima DAUNORAVIČIENĖ

VILNIAUS
UNIVERSITETO
LEIDYKLA

2024

Mokslo komitetas:

doc. dr. Valdemaras Jotautas
dr. Diana Bužinskienė
prof. dr. Violeta Kvedarienė
prof. dr. (HP) Saulius Vosylius
prof. habil. dr. (HP) Gintautas Brimas
Indrė Sakalauskaitė
Laura Lukavičiūtė
dr. Agnė Abraitienė
doc. dr. Jūratė Pečeliūnienė
prof. dr. Vaiva Hendrixson
doc. dr. Ieva Stundienė
prof. dr. Eglė Preikšaitienė
doc. dr. Birutė Zablockienė
prof. dr. Pranas Šerpytis
Artūras Mackevičius

dr. Žymantas Jagelavičius
doc. dr. Agnė Kirkliauskienė
prof. dr. Marius Miglinas
Žilvinas Chomanskis
doc. dr. Kristina Ryliškienė
prof. dr. Vilma Brukienė
doc. dr. Saulius Galgauskas
Andrius Žučenka
doc. dr. Birutė Brasiūnienė
doc. dr. Jaunius Kurtinaitis
prof. dr. Eugenijus Lesinskas
doc. dr. Goda Vaitkevičienė
prof. dr. Alvydas Navickas
doc. dr. Rima Viliūnienė
prof. dr. (HP) Edvardas Danila

prof. dr. Nomedą Rima Valevičienė
Teresė Palšytė
doc. dr. Vytautas Tutkus
doc. dr. Danutė Povilėnaitė
dr. Viktorija Andrejevaitė
prof. dr. Robertas Stasys Samalavičius
dr. Agnė Jakavonytė-Akstinienė
doc. dr. Jurgita Stasiūnienė
dr. Arnas Bakavičius
prof. dr. Gilvydas Verkauskas
prof. dr. Sigitą Lesinskienė
doc. dr. Marija Jakubauskienė
prof. dr. (HP) Janina Tutkuvienė

Organizacinis komitetas:

Kristina Marcinkevičiūtė
Viktorija Rakovskaitė
Austėja Grudytė
Justina Semenkovaite
Matas Žekonis
Rokas Žekonis
Milvydė Marija Tamutyte
Augustė Senulytė
Miglė Miglinaitė
Rokas Bartuška
Damian Luka Mialkowskyj
Karina Mickevičiūtė
Jovita Patricija Druta
Emilija Šauklytė

Austėja Račytė
Tadas Abartis
Mindaugas Smetaninas
Rafal Sinkevič
Gerda Šlažaitė
Kamilė Čeponytė
Einis Novičenko
Benas Matuzevičius
Gabriela Šimkonytė
Ieva Ruzgytė
Milda Mikalonytė
gyd. rez. Valentinas Kūgis
gyd. rez. Gabrielė Bielinytė
Vėjas Vytautas Jokubynas

Deivilė Kvaraciejūtė
Julija Pargaliauskaitė
Paulius Montvila
Rūta Bleifertaitė
Alicija Šavareikaitė
Julija Kondrotaitė
Gediminas Gumbis
Joana Leščevskaja
Gabrielė Bajoraitė
Augustinas Stasiūnas
Odeta Aliukonytė
Robertas Basijokas
Elvin Francišek Bogdzevič

ISSN 2783-7831 (skaitmeninis PDF)

© Tezių autoriai, 2024

© Vilniaus universitetas, 2024

MOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ IŠ GLOBOS ĮSTAIGŲ BEI UGDYMO ĮSTAIGŲ PSICHIKOS SVEIKATOS VERTINIMAS

Darbo autorės. Aida Emilija BALUKONYTĖ, III kursas; Eglė STANKEVIČIŪTĖ, III kursas.

Darbo vadovė. Doc. dr. Marija JAKUBAUSKIENĖ, VU MF Sveikatos mokslų institutas, Visuomenės sveikatos katedra.

Darbo tikslas. Įvertinti bei palyginti mokyklinio amžiaus vaikų, augančių šeimoje ir vaikų, gyvenančių globos įstaigose, bendruomeniniuose globos namuose ar šeimynose, emocinės sveikatos būklę.

Darbo metodika. 2022 m. lapkričio – 2023 m. gegužės mėn. buvo atliktas vienmomentinis paplitimo tyrimas taikant elektroninės anoniminės apklausos metodą. Tyrime dalyvavo 28 globos įstaigos bei 1 bendrojo ugdymo įstaiga, kurios sutiko dalyvauti tyrime. Tyrimo tikslinę grupę sudaro mokyklinio amžiaus vaikai, gyvenantys globos įstaigose, bendruomeniniuose globos namuose bei šeimynose ir vaikai, gyvenantys šeimose. Tyrimo imtį sudarė 242 respondentai: 49 globos įstaigų globotiniai, kurie, remiantis Valstybinės duomenų agentūros duomenimis, sudarė 6,2 proc. visų 2022 m. Lietuvos globos įstaigų globotinių bei 193 šeimose augantys vaikai. Tyrimo instrumentą sudarė trijų dalių klausimynas, apimantis socialinius-demografinius klausimus, gyvensenos klausimus (patirtas smurtas, rūkymas, alkoholio ir psichoaktyvių medžiagų vartojimas) bei standartizuotas Sunkumų ir galių klausimynas (SGK). Statistinė duomenų analizė atlikta naudojant SPSS programą, vertinti kintamųjų dažniai, Spearman koreliacijos koeficientas, vertintas chi kvadratas, skirtumai tarp tiriamųjų grupių laikyti statistiškai reikšmingais, kai $p < 0,05$.

Rezultatai. Tyrime dalyvavo 242 respondentai, kurių amžiaus vidurkis yra 14,6 metų ($SN=2,12$). Šeimoje gyvenantys vaikai dažniau nei globos įstaigų globotiniai įvardijo patyrę psichologinį (atitinkamai 60 proc. ir 45 proc.), fizinį (63 proc. ir 33 proc.) ir seksualinį (10 proc. ir 2 proc.) smurtą. Patirtas psichologinis bei fizinis smurtas siejamas su patiriamais psichikos sveikatos sunkumais ($p < 0,05$). Rūkymas labiau paplitęs tarp globos įstaigose gyvenančių vaikų nei tarp šeimose augančių ($p=0,004$) – atitinkamai rūkantieji sudaro 51 proc. ir 26 proc., taip pat globos įstaigose rūkymo dažnis ženkliai didesnis ($p=0,031$). Alkoholio vartojimas labiau paplitęs tarp šeimose augančių vaikų ($p=0,013$) – 29,5 proc. ir 16 proc. Tiek šeimose, tiek globos įstaigose augantys apklaustieji rūkantys (atitinkamai $p=0,014$, $p=0,02$), ypač dažniau rūkantys ($p=0,031$, $p < 0,001$), taip pat vartojantys alkoholinius gėrimus vaikai ($p=0,038$, $p < 0,001$), dažniau teigė patyrę fizinį smurtą. Nors į psichikos sveikatos specialistus dažniau kreipėsi globos įstaigose gyvenantys vaikai ($p < 0,001$), psichikos sveikatos sutrikimai dažniau diagno-

zuoti šeimose gyvenantiems vaikams ($p < 0,008$). Vertinant apklaustųjų SGK atsakymus, prasti – ribiniai ir nuokrypio – rezultatai buvo stebimi tiek globos įstaigose, tiek šeimose gyvenantiems respondentams (atitinkamai 41 proc. ir 44 proc.). Daugiausia problemų abiejose tiriamųjų grupėse stebima santykiuose su bendraamžiais (45 proc.), mažiau – prosocialaus elgesio šeimose (20 proc.) ir emocinių simptomų (10 proc.) globoje gyvenantiems respondentams. Rastos sąsajos tarp respondentų gyvenamosios vietos ir klausimyno bendro ($p = 0,038$) bei emocinės būklės ($p < 0,001$) įverčio – daugiau prastos emocinės būklės atvejų stebima šeimoje gyvenantiems respondentams. Tiek globos įstaigose, tiek šeimose augantys berniukai turėjo ženkliai daugiau prosocialaus elgesio problemų ($p = 0,032$; $p = 0,03$). Rastos statistiškai reikšmingos koreliacijos tarp skirtingų sunkumų grupių, vertinamų SGK tiek tarp globos įstaigose, tiek tarp šeimose gyvenančių respondentų. Abiejose tiriamųjų grupėse stipriausia koreliacija ($r = 0,815$, $r = 0,610$, $p < 0,01$) rasta tarp bendros apklaustųjų emocinės būklės ir hiperaktyvumo problemų.

Išvados. Reikšminga dalis tyrimo dalyvių pasižymi prasta bendra emocine sveikata, daugiausia problemų apklaustieji patiria bendraudami su bendraamžiais. Rizikos veiksniai, tokie kaip smurtas bei žalingi įpročiai, yra siejami su prastesne vaikų bendra emocine būkle ir yra dažnesni tarp šeimose gyvenančių vaikų. Abiejų tiriamųjų grupių respondentams reikalinga psichikos sveikatos patikra ir jos stiprinimas atsižvelgiant į SGK rezultatus, patiriamus emocinius iššūkius ir žalingų įpročių paplitimą.

Raktažodžiai. Sunkumų ir galių klausimynas; vaikų globos namai; vaikai; psichikos sveikata.